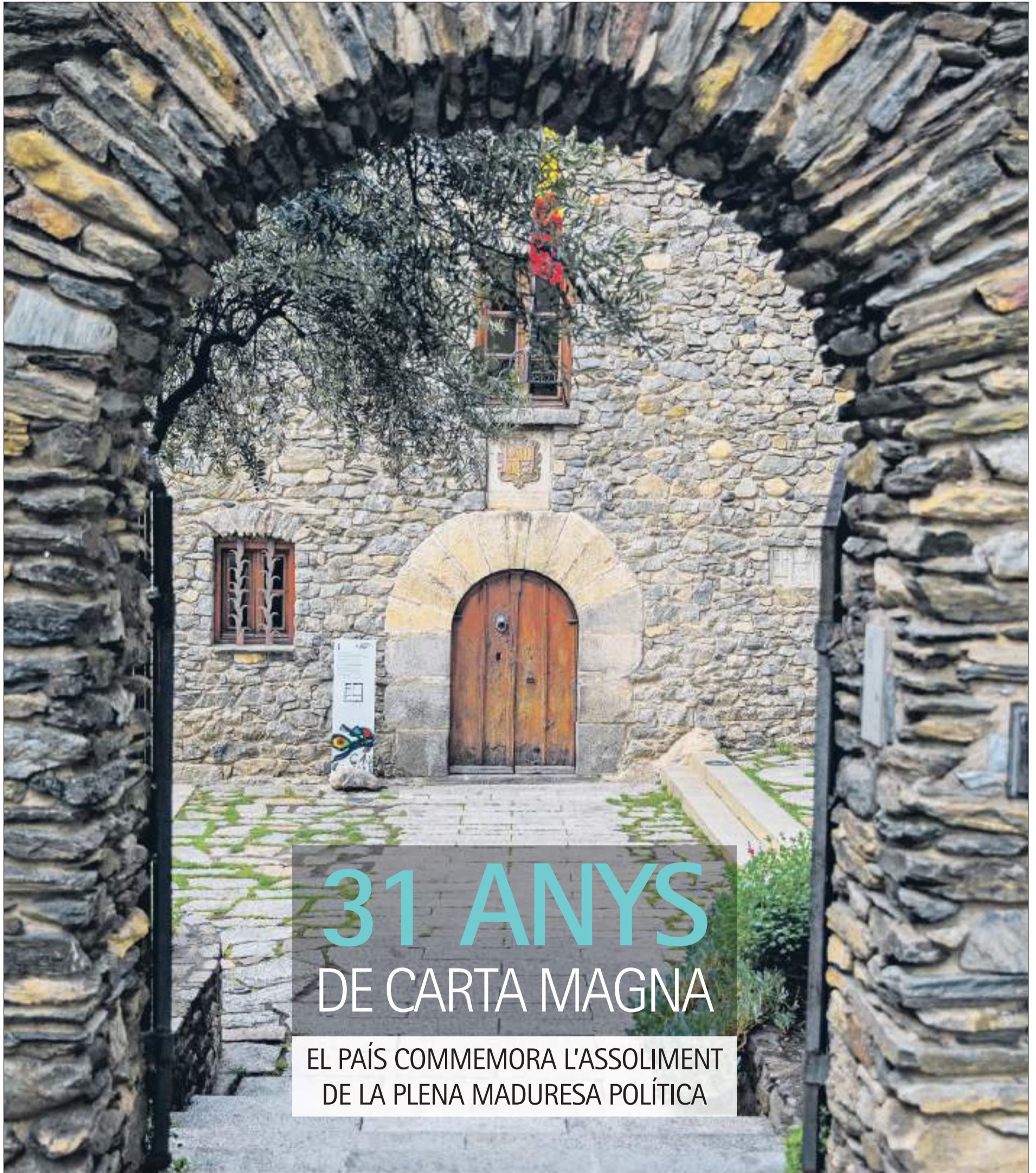

SPC
PÀGINES ESPECIALS

CONSTITUCIÓ

DIMECRES, 13 / DIJOUS, 14 DE MARÇ DEL 2024

31 ANYS
DE CARTA MAGNA

EL PAÍS COMMEMORA L'ASSOLIMENT
DE LA PLENA MADURESA POLÍTICA

SUMARI

03

UNA EINA
POLÍTICA
ESSENCIAL

04

SALUTACIONS
DE LES
AUTORITATS

12

ENTREVISTA AMB
EL POLITÒLEG
YVAN LARA

16

LA HISTÒRIA
DELS PARIATGES

22

EL PROCÉS DE
REFORMA DE LES
INSTITUCIONS

26

EL CONSELL
RECUPERA 120
ANYS D'ACTES

30

IMATGES DEL
PROCÉS I EL
REFERÈNDUM

36

ACTIVITATS
POPULARS
DE LA JORNADA

INTRODUCCIÓ

Una eina política essencial

► ES COMPLEIXEN 31 ANYS DE L'APROVACIÓ DE LA CARTA MAGNA EN REFERÈNDUM, UNA FITA HISTÒRICA QUE VA SUPOSAR LA MODERNITZACIÓ DE LES INSTITUCIONS DEL PRINCIPAT

El procés de reforma institucional d'Andorra va seguir una evolució complexa i lenta, amb un recorregut que es va iniciar a principi dels anys vuitanta i que va culminar amb l'aprovació de la Constitució per referèndum el 14 de març del 1993, ara fa 31 anys. El text entraria en vigor el 4 de maig següent.

La Carta Magna va suposar una transformació total de l'organització i la distribució de competències de les institucions, aproximant l'estructura institucional del Principat al model dels països de l'entorn. En aquest sentit, ja el primer article defineix Andorra com a estat independent, de dret, democràtic i social. Els articles successius inclouen aspectes com la incorporació dels principis de dret internacional públic universalment reconeguts, o la voluntat de garantir drets inviolables i imprescriptibles de la persona, els quals constitueixen el fonament de l'ordre polític, la pau social i la justícia.

Així mateix, la Constitució també fixa la divisió de poders segons els criteris aplicats de manera generalitzada en els estats moderns. Precisa les funcions del cap de l'Estat, les del poder legislatiu i les de l'executiu. Pel que fa al cap de l'Estat, ja que el règim polític que es defineix és de Copríncipat parlamentari, s'especifica que, d'acord amb la tradició institucional d'Andorra, els Coprínceps són, de manera conjunta i indivisa, el cap de l'Estat i n'assumeixen la màxima representació del país.

Entre les funcions que s'atribueixen al cap d'Estat hi ha la d'arbitrar i moderar el funcionament dels poders públics i de les institucions, nomenar el cap de Govern i els titulars d'altres institucions estatals, o sancionar i promulgar les lleis, entre d'altres.

Per altra banda, el Consell General queda fixat a la Constitució com a representant del poble andorrà. Aquest organisme exerceix la potestat legislativa, aprova els pressupostos de l'Estat i impulsa i controla l'acció política del Govern. La Carta Magna diferencia dos tipus de lleis, les qualificades i les ordinàries, reservant les primeres per a determinades matèries que es consideren especialment sensibles, i que requereixen per ser aprovades el vot favorable

ES FIXA LA DIVISIÓ DE PODERS I LA FIGURA DEL CAP DE GOVERN ES REFORÇA

de la majoria absoluta de la cambra.

Els aspectes relacionats amb el poder executiu es recullen, principalment, al Títol V de la Constitució, i també en el capítol IV del títol anterior, en el qual es tracten les qüestions relatives a les relacions de l'executiu amb el Consell General. Cal ressaltar que el text constitucional reforça considerablement la figura del cap de

Govern, que va ser creada el 1981 en el marc de la primera reforma institucional. A partir de la Constitució, aquesta figura adquireix un paper central i es converteix en eix vertebrador de l'activitat política i també parlamentària: una de les facultats del cap de Govern que incorpora la Constitució i que comporta una novetat rellevant respecte a l'anterior organització institucional del país és la de poder demanar als Coprínceps la dissolució del Consell General i la consegüent celebració d'eleccions.

La Constitució va servir, d'altra banda, per consolidar la personalitat internacional d'Andorra, amb la normalització pràcticament immediata de les relacions exteriors. El 28 de juliol del 1993,

EL TEXT CONSOLIDA LA PERSONALITAT INTERNACIONAL D'ANDORRA

només tres mesos després de l'entrada en vigor del text, el país ingressava a l'ONU. El procés va ser força ràpid, tot i que Andorra es va trobar inicialment amb l'oposició d'un membre no permanent del consell de seguretat. Tot i això, la mediació del secretari general de les Nacions Unides en aquella època, Boutros Ghali, va permetre salvar aquestes reticències i accelerar el procés. Gràcies

a aquesta fita, Andorra va passar de ser un país pràcticament desconegut en l'àmbit internacional a obtenir el total reconeixement, equiparant-se a la resta de membres de l'ONU.

L'aprovació de la Carta Magna també va propiciar l'ingrés al Consell d'Europa. Aquest també va ser un pas imprescindible per poder obtenir reconeixement exterior, en aquest cas en l'àmbit més proper. Sense aquest pas difícilment s'haurien pogut establir diàlegs per permetre un marc d'aproximació i de convivència amb la Unió Europea i els seus estats membres. Així, es va obrir la porta a diferents acords que esdevindrien vitals per a la plena normalització de les relacions d'Andorra amb l'entorn.

SALUTACIÓ EMMANUEL MACRON, PRESIDENT DE LA REPÚBLICA FRANCESA I COPRÍncep D'ANDORRA

El temps de la reflexió

Andorrans, andorrans, i tots els que heu escollit el Principat d'Andorra com a terra d'acollida i participeu en la vida d'aquest país, en aquest 14 de març de 2024, data d'aniversari de la Constitució, em plau adreçar-vos aquestes paraules.

Han passat 31 anys des que es va aprovar la nostra Constitució; si aquesta ha entrat ja en el camí de la maduresa, correspon a cadascun de nosaltres de fer viure i respectar cada dia els grans principis de llibertat, justícia, democràcia i progrés social que menciona el preàmbul. I d'honar, en aquesta data tan assenyalada, aquest pacte fundacional, mentre s'alcen altres reptes, en particular el de l'ancoratge que el nostre país pretén definir en el conjunt europeu.

Sobre aquesta qüestió, l'any passat es va mostrar especial-

ment fructífer, ja que van culminar prop de nou anys de negociacions destinades a definir l'esquema que podria tenir un acord d'associació amb l'objectiu d'ampliar el mercat interior europeu a un Estat de petites dimensions territorials com és Andorra, tot respectant les seves especificitats. Un treball oficialment iniciat l'any 2015, però que es pot datar molt abans; així, des del 2009, els successius governs andorrans han treballat per aprofundir les relacions amb la Unió Europea. Durant aquest llarg període, sobre aquest tema, el nostre país ha demostrat una constància particular, anant més enllà de divi-

"EL 2024 HAURIA D'ESTAR DEDICAT A LA REFLEXIÓ I LA CERCA DE CONSENS"

"CADASCÚ DE NOSALTRES HA DE SER ACTOR DEL DEBAT SOBRE EL FUTUR"

sions partidistes per tirar endavant un projecte de país. Havent pogut seguir el desenvolupament d'aquestes negociacions, voldria saludar l'acció decidida dels successius equips negociadors, així com el paper essencial dels antics caps de Govern que han pogut aportar el seu suport i experiència a aquest projecte, amb un pensament especial per l'enyorat Toni Martí. Només ens queda felicitar-los a tots i agrair-los els resultats aconseguits durant aquests darrers mesos del 2023. Davant els serveis de la Comissió, el nostre país s'ha revelat com un interlocutor ferm i fiable, defensant amb convicció i talent

els interessos d'Andorra així com les seves particularitats. Un treball la qualitat del qual ha estat altament elogiada pels serveis de la Comissió, i uns resultats que haurien d'inspirar els futurs treballs entre la Unió Europea i altres països tercers.

Després d'aquesta llarga seqüència, a fi de preparar el referèndum anunciat per al 2025, l'any 2024 hauria d'estar dedicat a la reflexió, l'intercanvi i la recerca de consens, d'acord amb aquesta tradició tan fortament i positivament ancorada en la nostra societat. Per descomptat, totes les veus s'han d'implicar en aquest diàleg, des del Govern

"EL POBLE SABRÀ TRIAR LA MILLOR OPCIO I AFRONTAR ELS REPTES DEL SEGLE XXI"

fins al Consell General, passant pels grups parlamentaris i tots els actors del món polític, econòmic i associatiu. Però cadascú de nosaltres també s'ha d'apropiar i ser actor d'aquest debat que tracta sobre el futur del nostre país. De la qualitat d'aquests intercanvis dependrà que sigui adoptada una decisió com més informada millor. Perquè després del temps de reflexió, arribarà el de les decisions. No tinc cap dubte que, com tantes vegades en la seva història recent, guiat pel seny, el poble andorrà sabrà triar per la millor opció i afrontar, amb valentia i responsabilitat, els reptes del segle XXI que se li plantegen.

Us desitjo a totes i a tots un feliç dia de la Constitució, dins la unitat, així com intercanvis útils durant els propers mesos per aclarir la vostra decisió. Estaré encantat de retrobar-vos a Andorra durant el viatge que espero realitzar a final d'any.

Visca Andorra!

Creiem en les
oportunitats,
creem país,
creem futur.

**Feliç Dia
de la Constitució**

**Creure
Crear
Creand[©]**

SALUTACIÓ JOAN-ENRIC VIVES, ARQUEBISBE D'URGELL I COPRÍncep D'ANDORRA

Units en favor del bé comú i d'una societat justa i solidària

Benvolguts andorrans, la celebració del XXXI aniversari de l'aprovació per referèndum de la Constitució del nostre estimat Principat d'Andorra, el 14 de març retorna i ens és nova ocasió per a fer memòria i renovar el pacte constitucional pel qual el poble andorrà, exercint la seva sobirania i d'acord amb els seus Coprínceps, va consolidar la seva existència política i es va establir com a Estat independent, de Dret, Democràtic i Social, amb el règim polític de Copríncipat parlamentari.

"SIGUEM CONSCIENTS DEL VALOR DEL PACTE CONSTITUCIONAL"

Des d'aleshores, aquest savi i eficaç instrument jurídic ha contribuït decisivament al fet que Andorra hagi gaudit d'un període de gran estabilitat institucional i d'enorme progrés en tots els àmbits de la vida nacional. Tots esperem que així pugui ser per molts anys.

Certament, no ens han mancat en aquest temps transcorregut

els moments de dificultats, i malgrat això, el sistema polític establert per la Constitució, unit al sentit institucional, a la consciència nacional i a la cohesió social del nostre poble, han permès superar amb èxit els reptes i les adversitats. Per tot això, no em canso de demanar que tots siguem conscients del valor del pacte constitucional i que ens esforcem per estimar-lo i preservar-lo.

Actualment, els andorrans afrontem un repte polític de gran transcendència, en un context internacional dinàmic però també molt incert: la decisió d'esdevenir, tot preservant la nostra sobirania, un estat associat a la Unió Europea, en els termes pactats de l'acord recentment assolit pel Go-

"ELS ANDORRANS AFRONTEM UN REPTE POLÍTIC DE GRAN TRANSCENDÈNCIA"

vern andorrà, o, per contra, romandre com un país tercer.

Estic convençut que la ciutadania andorrana, degudament informada, i després d'un debat profund, serà i constructiu sobre les conseqüències de cadascuna de les opcions, sabrà discernir i triar el camí que més convingui per al seu present i el seu futur. El nostre poble, amb les autoritats i

els Coprínceps "defensors", sempre han sabut cercar els millors camins de realització per a la nació andorrana, i tirar endavant, per més dificultats que s'encreuaven en el recorregut de la història.

Davant d'aquest gran repte, i sigui quina sigui finalment la decisió que es prengui, els Coprínceps continuarem acompanyant i oferint plenament el nostre suport al poble andorrà, per seguir treballant units en favor del bé comú i d'una societat justa i solidària, en cooperació i amistat amb Europa i amb la comunitat internacional dels pobles que estimen la llibertat, la justícia i la pau.

Joiosa festa de la Constitució!

ANDBANK /
Private Bankers

Feliç dia de la Constitució

SALUTACIÓ CARLES ENSENYAT REIG, SÍNDIC GENERAL

Una Constitució actual, vàlida i moderna per seguir treballant

Benvolguts conciutadans i conciutadanes, Un any més, i ja en van trenta-un, celebrem el Dia de la Constitució. D'ençà de l'any 1993 el Principat d'Andorra compta amb una Carta Magna moderna que ens va situar al món com un país preparat per afrontar els reptes de final del segle XX amb l'objectiu de ser un estat plenament reconegut internacionalment, però alhora, aquell text que els andorrans i les andorranes vam ratificar en referèndum ha demostrat que continua sent vàlid tres dècades després, demostrant la visió de futur de les persones que van redactar la nostra Constitució.

Trenta-un anys després del procés constituent, crec que com a andorrans ens hem de sentir orgullosos de la nostra Constitució i de nosaltres mateixos per haver-la acceptat com la norma que estableix les bases del funcionament del nostre país. Tot i el pas del temps, els problemes de base per al nostre futur com a societat continuen essent els mateixos: la identitat andorrana,

"EN UN CONTEXT D'EMERGÈNCIA CLIMÀTICA, EL TEXT ÉS CAPDAVANTER"

"AMB EL PAS DELS ANYS S'HA FET PALESA LA VIGÈNCIA DE LA CONSTITUCIÓ"

la gestió del territori, assolir una societat justa i que promogui la igualtat d'oportunitats, defensar el principi de legalitat...

Precisament, en el context actual d'emergència climàtica, és important ressaltar que la nostra Constitució és capdavantera en aquest aspecte, contemplant en el preàmbul "la voluntat d'aportar a totes les causes comunes de la humanitat la seva col·laboració i el seu esforç, i molt especialment quan es tracti de preservar

la integritat de la Terra i de garantir per a les generacions futures un medi de vida adequat".

Aquesta responsabilitat que tenim vers les generacions futures i la sostenibilitat també es recull en l'article 31 de la Constitució, que ens obliga a "mantenir per a les generacions futures un equilibri ecològic racional en l'atmosfera, l'aigua i la terra i de defensar la flora i la fauna autòctones". A més, també especifica que cal "vetllar per la utilització

racional del sòl i de tots els recursos naturals, amb la finalitat de garantir a tothom una qualitat de vida digna".

La gestió del territori, establir-ne un ús racional i garantir una qualitat de vida digna per a tothom és un objectiu que es va establir a la nostra Constitució ara fa trenta-un anys. Avui dia, segueix sent una responsabilitat per als poders públics destinar els recursos necessaris i dissenyar polítiques perquè així sigui.

A ningú se li escapa que des de totes les institucions es treballa intensament per assolir que totes les persones que vivim a Andorra, ho fem amb dignitat i amb uns serveis públics capaços de donar resposta a les necessitats de la població.

Amb el pas dels anys s'ha fet palesa la vigència de la Constitució perquè en moltes ocasions l'evolució d'un text es fa conjuntament amb el de la societat que ha de regular i a la qual dota dels

seus valors fonamentals. Evidentment, la lectura que podem fer avui dia de la nostra Carta Magna no té el mateix significat ni context que trenta-un anys enrere, però el que ningú pot negar és que continua sent una Constitució actual, vàlida i moderna que ens inspira a tots a continuar treballant plegats pel benestar i el futur del nostre estimat país.

Feliç Dia de la Constitució.

Sport Hotels Resort & Spa

Us desitgem una bona diada de la Constitució

www.sporthotels.ad

Soldeu - Andorra · reserves@sporthotels.ad · Tel. 870 675

SALUTACIÓ XAVIER ESPOT ZAMORA, CAP DE GOVERN

Un instrument de referència per assolir els nostres reptes

Benvolguts conciutadans i conciutadanes, la celebració del Dia de la Constitució és sempre un moment significatiu perquè commemorem el valor que té la Carta Magna en la nostra història contemporània. Fa més de tres dècades, Andorra va assolir la plena sobirania popular, va consolidar la separació de poders i va ser plenament reconeguda per la comunitat internacional, amb la participació activa en els organismes internacionals i com un exemple de pau, democràcia, estabilitat i seguretat.

El camí per arribar fins a l'aprovació de la Carta Magna no va ser fàcil. Tot i les aprensions i temors legítims d'una part de la ciutadania, però, després d'aquests trenta-un anys no fa dubte que el balanç és positiu i el progrés social i econòmic que ha suposat és innegable.

Hi ha cert mimetisme entre el període preconstitucional i el moment actual. Fa tres dècades, els obstacles que s'havien de superar no eren pocs ni menors: l'estatus internacional del Principat, el paper dels comuns en l'organització territorial, l'estructura judicial, el sistema electoral o el ple reconeixement dels drets fonamentals de tota la ciutadania. Actualment, l'encaix d'Andorra amb la Unió Europea mitjançant l'acord d'associació evidencia una sèrie de reptes que, tot i que no tenen la mateixa importància institucional ni política, sí que són cabdals per al futur del nostre país: la diversificació econòmica, l'entrada al mercat interior europeu, la internacionalització de les nostres empreses, l'equivalència dels nostres productes, les noves oportunitats per als nostres joves o el posicionament reforçat d'Andorra en l'entorn pirinenc.

És del tot comprensible que l'acord d'associació generi dubtes –l'esdevenidor sempre porta associat cert neguit i preocupació–, però també hi ha temors que cal superar si volem preparar el nostre país per assentar les bases d'una economia més sòlida, sostenible i diversificada. Per tant, cal defugir polítiques curterministes i pensar en clau de futur, quin és el país que volem d'aquí a deu, quinze o vint anys, perquè en un món cada cop més complex i en acceleració cons-

"HI HA MIMETISMES ENTRE EL PERÍODE PRECONSTITUCIONAL I L'ACTUALITAT"

tant cal adaptar-se als canvis i rendibilitzar-los.

És precisament en aquest moment quan des de la responsabilitat que ens han atorgat les ciutadanes i els ciutadans hem de saber dissipar els dubtes, resoldre els malentesos i generar il·lusió sobre què representarà l'acord d'associació per a la societat andorrana en conjunt.

Tanmateix, més enllà de la necessitat de redefinir l'encaix

d'Andorra amb la Unió Europea, hi ha qüestions que hem de dirimir internament, perquè si una cosa ha quedat clara en aquests darrers mesos és que la societat andorrana demana una reflexió profunda sobre la necessitat d'avançar cap a un model de desenvolupament econòmic compatible amb el creixement inclusiu i sostenible. Una reflexió acompanyada de propostes vinculades a àmbits transversals i connexos com l'urbanisme, la mobilitat, el medi ambient, l'energia, el turisme i la inversió estrangera.

Aquesta reflexió també ha de ser compartida amb la resta de forces polítiques, perquè la seva transcendència i rellevància així ho evidencien. Cal assolir consensos amplis en àmbits cabdals

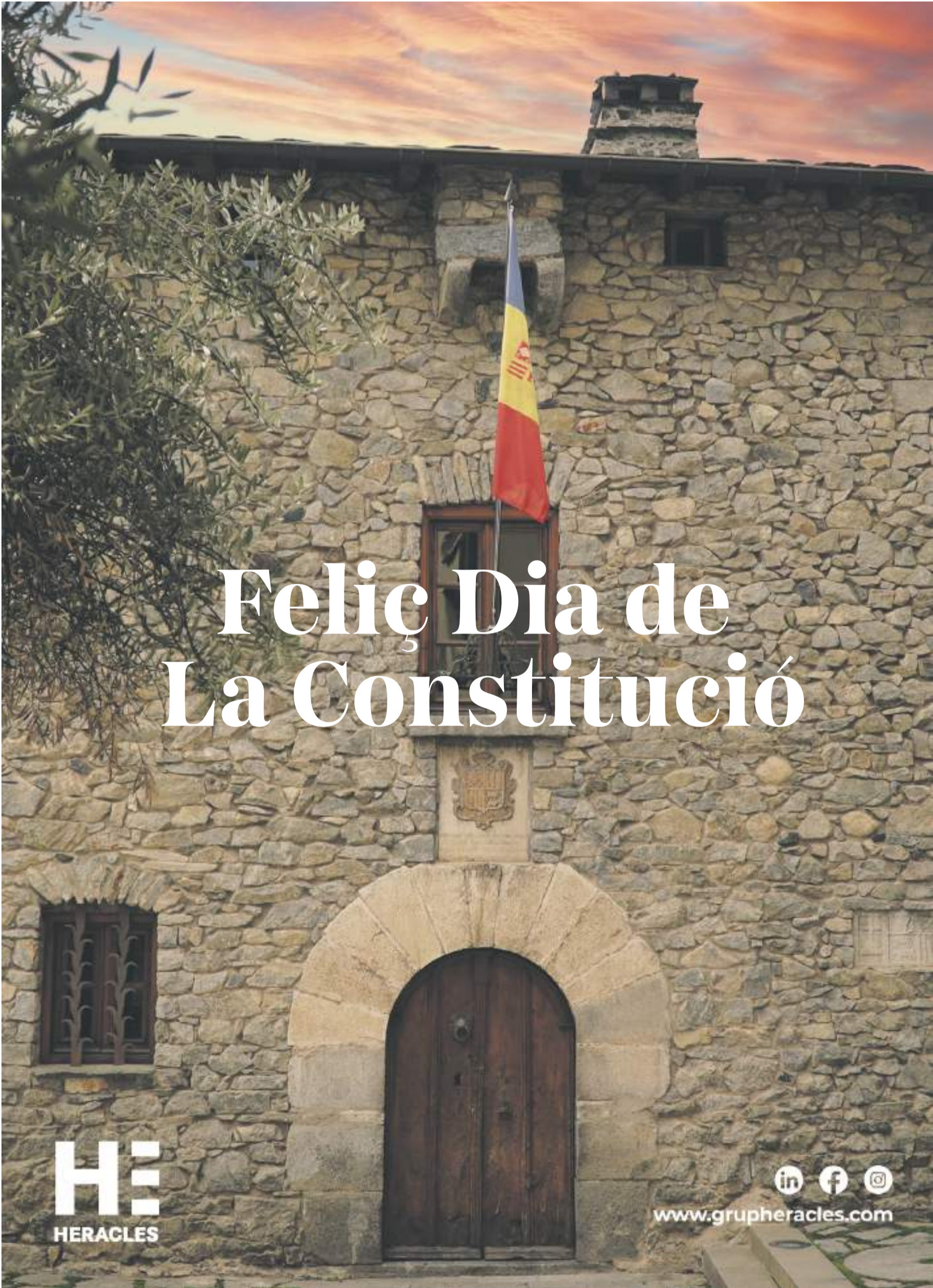
"CAL PENSAR EN CLAU DE FUTUR, QUIN PAÍS VOLEM D'AQUÍ A VINT ANYS"

per al nostre futur com són el model de creixement, l'establiment de les bases per garantir la qualitat, l'eficiència i la sostenibilitat de la nostra sanitat o la reforma del sistema de pensions de la Caixa Andorrana de Seguretat Social. Són qüestions que requereixen abraçar el pluralisme, aproximar posicions i consensuar mesures deixant de banda les diferències, tal com va quedar palès amb l'acord transversal per

l'habitatge, perquè les ciutadanes i els ciutadans no ho entendrien d'una altra manera.

Després de més de tres dècades, la Constitució continua sent l'instrument de referència que recull els principis rectors de la política social, econòmica i cultural, principis que han de formar part del moll de l'os de totes les iniciatives polítiques i garantir els drets i les llibertats i l'equilibri que sempre ha caracteritzat el nostre saber fer. En aquest sentit, aquests principis són els que ens han guiar per transitar el camí i assolir els reptes importants que tenim plantejats, tant en clau interna com internacional, i als quals m'he referit anteriorment.

En nom de tot el Govern, us desitjo un bon Dia de la Constitució.

Felicitat Dia de La Constitució

ENTREVISTA **YVAN LARA**

ÉS POLITÒLEG i coordinador dels estudis de Ciència Política i Relacions Internacionals d'Andorra Recerca + Innovació. Actualment prepara un exhaustiu treball analític sobre el procés constituent.

“Hi ha moltes similituds entre el moment actual i el del 1993”

Com sorgeix aquest projecte d'investigació d'Andorra Recerca+Innovació centrat en el procés constituent?

Podríem dir que s'han ajuntat dues voluntats, la nostra i la del Consell General. Per una banda, es tracta d'un estudi que a Andorra Recerca+Innovació ja teníem al pensament des de feia força temps, una línia de recerca que volíem iniciar i en la qual ja teníem previst treballar. El Consell, per la seva banda, també tenia voluntat de que es dugués a terme una tasca en aquest sentit. Un dia ens vam trobar i, si bé és cert que la proposta va sorgir més aviat del Consell General, aquest encàrrec quadrava perfectament amb el que teníem pensat. Per tant, es tracta de dues iniciatives que se sumen.

Quin és l'objectiu?

Volem analitzar a fons tot el procés constitucional. I ho volem fer a través de tres estudis diferents, tot i que tots tres formen part d'un mateix projecte de recerca. En conjunt, es tracta d'investigar tant sobre el camí que es va seguir per arribar fins a la Constitució, com sobre el seu llegat, és a dir, el que ens ha deixat i com podem avaluar-la i valorar-la al cap dels anys.

Com s'havia estudiat la qüestió fins ara?

A grans trets, els treballs que s'han realitzat fins a dia d'avui sobre aquella època han estat de dos tipus. D'una banda, hi ha aquells estudis enfocats molt des de la memòria i, de l'altra, aquells que agafen visions diguem-ne parcials: des del punt de vista del Consell, dels serveis dels Coprínceps, de l'aleshores cap de Govern Òscar Ribas, etc. En definitiva, sabem com es va viure el procés des de perspectives molt concretes. En canvi, la nostra voluntat és treballar-ho tot de manera sistemàtica i des d'una visió històrica i politològica, i no mirant-ho des d'una part, sinó des d'un conjunt. Per exemple, sí que ens interessaria tenir la visió del Consell General, però nosaltres no farem un llibre exclusivament sobre la visió del Consell, sinó que la investigarem perquè, sumada a les altres, puguem tenir una idea global de com va anar el procés constitucional. Hem assolit prou maduresa per fer una anàlisi real de com va ser tot el procés, tenint en compte tots els ac-

tors, i no fent una suma o una juxtaposició de punts de vista, sinó oferint una perspectiva global.

Ha comentat que el projecte estarà format per tres estudis. En què consistiran i quan estaran disponibles?

Un primer llibre, que sortirà aquest mateix any, tindrà potser un caràcter menys analític que la resta i serà un recull biogràfic dels pares de la Constitució: consellers generals, cap de Govern, Coprínceps, assessors, representants... Volem oferir un perfil de tots els noms que van tenir certa incidència en el camí constitucional.

Molts no són prou coneguts, potser?

Exacte, i a més aniran passant els anys i arribarà un moment en què molta gent no sabrà o no recordarà qui eren moltes d'aquelles persones ni quina va ser la seva trajectòria política. Per això el primer buit que volem omplir és precisament aquest, el dels noms: identificar tothom qui va participar en el procés i fer un apunt biogràfic de cadascú. Segurament amb un èmfasi especial en la part del Consell General, però també en els serveis

“

VOLEM ANALITZAR TOT EL PROCÉS CONSTITUCIONAL A TRAVÉS DE TRES ESTUDIS DIFERENTS

LA CONSTITUCIÓ NO VA SUPOSAR UNA REFORMA MÉS, SINÓ UN CANVI DE SISTEMA

dels Coprínceps i en tota la resta de persones que ho van fer possible.

Què en pot dir de la resta de treballs previstos?

El segon estudi, previst per a l'any que ve, és la part analítica pròpiament dita del procés constitucional: analitzar les dinàmiques, els obstacles, els frens, els motors, les fases, els actors o les aliances que van propiciar la Carta Magna. I el tercer treball, que serà a més llarg termini, estarà centrat en què ens ha portat la Constitució. Quan es publiqui ja hauran passat uns 35 anys, i serà un bon moment de fer balanç i respondre a les preguntes tan habituals de la premsa: el text encara és vigent? Caldria reformar-lo? Quin és el seu llegat? Doncs mirem-ho i estudiem com s'ha anat desenvolupant al llarg d'aquestes més de tres dècades, i si ha generat allò que n'esperàvem o no.

Aquests més de trenta anys són un marge suficient per fer aquesta valoració?

Sí, perquè passat aquest temps ja es poden posar moltes coses sobre la

🌐 www.sevenhouse.net
 📷 [andorrasevenhouse](https://www.instagram.com/andorrasevenhouse)

SEVEN HOUSE®
 INTERNACIONAL

Més de 25 anys d'experiència

Serveis integrals de la construcció

La unió perfecta entre experiència i innovació
 Exclusivitat a Andorra, Eivissa, illes Balears i Miami (EE.UU)

Us desitgem una bona **Diada de la Constitució**

Els nostres serveis

REFORMES | REHABILITACIONS | MANTENIMENT | INTERIORISME | PROJECTES D'ARQUITECTURA | TREBALLS DE FUSTA
 DECORACIÓ | RESINES EPOXI | MICROCIMENTS | ESCULTURES | TEMATITZACIÓ | PISCINIES DE SORRA | FAÇANES DE SATE.

Alta decoració per a interiors de cases i xalets.

Tixol Pintura de Calç

Tixol pintura de calç ecològica 100% natural que es pot fer servir tant per a interior com per a exterior. Té un aspecte mineral mat i està composta a base de calç en pasta envellida, carbonats càlcics i cua vegetal per augmentar flexibilitat, resistència i adherència sobre superfícies pintades. És una pintura de calç d'agradable aspecte mineral que té una excel·lent transpirabilitat i bona adherència.

Tixol Sistema Nature Floor

Tixol Sistema Nature Floor és sistema compost per un morter de calç hidràulica natural NHL-5, puzolanes, àrids seleccionats i resines base aigua per a la realització de paviments i paraments continus a interior i exterior. El sistema Tixol Nature Floor confereix acabats continus molt naturals i resistents a l'impacte i l'abradió. Disponible en dues granulometries, Gra mitjà i Gra fi, 13 colors i 3 acabats amb vidre reciclat.

Sede Andorra: C/ de la Grau 21, AD500 Andorra la Vella, Andorra (**Propera apertura**) info@sevenhouse.net +376 652 802
Sede Miami: 900 Biscayne Blvd, Miami - EE.UU. info@sevenhouse.net +1 (305) 833-4981

taula. Per exemple, els secrets d'Estat de França caduquen precisament als 30 anys, per tant és possible que algunes coses del procés constitucional les arribem a saber ara per primer cop. Després, pel que fa a memòria, quan entrevistes a consellers generals, els mateixos que fa 15 o 20 anys callaven algunes coses perquè potser no tocava dir-les, ara, 30 anys després, ja tenen prou distància i ha passat prou temps perquè te les expliquin. I per estudiar el llegat de la Constitució jo crec que 30 anys és un bon període per començar a avaluar què ens ha portat aquest text i si ens ha portat tot el que podia donar.

Una dècada abans de l'aprovació de la Constitució es va escometre la famosa 'reformeta'. Hi ha paral·lelismes entre les dues fites?

En realitat són coses totalment diferents. Andorra, des del primer pariatge del 1278, ha viscut diferents reformes periòdicament. El segon pariatge, per exemple, ja és una reforma del primer. Quan s'institucionalitza el Consell de la Terra ja tenim una altra reforma, la Nova Reforma del 1866 n'és una altra... tots els canvis de sistema electoral, i el segle XX en va anar ple, també són reformes. Les últimes grans reformes, quan es creen les parròquies d'Andorra la Vella i Escaldes-Engordany el 1978 i quan sorgeix el Govern el 1981, s'inscriuen en aquesta llarga trajectòria de canvis successius. La Constitució, en canvi, és una cosa completament nova. No és una refor-

ma més, i no es pensa ni es concep com una reforma, i per això no té res a veure amb la resta. El que fa la Constitució no és reformar un sistema polític preexistent, sinó establir-ne un altre que, per molt que contingui elements de l'anterior, és nou.

Quins factors clau van fer possible el procés constituent?

Hi va haver diversos motors, i no tots van tenir el mateix impacte ni la mateixa transcendència. Però sí que és veritat que hi ha dos factors que potser tenen més força que els altres. Un és el famós cas dels ciutadans txecoslovacs Drozd i Janousek, que és fonamental per canviar la visió dels Coprínceps. I, per altra banda, el Consell d'Europa també pressiona Andorra per anar cap a la via constitucional: vol convèncer els Coprínceps, però també els polítics en l'àmbit intern, perquè Andorra agafi el camí constitucional. Quan aquests dos elements es donen, la Constitució comença a perfilar-se.

Hi havia molta oposició al projecte de Carta Magna?

Més que d'oposició, jo parlaria d'escepticisme respecte si aquell era realment el camí que calia recórrer. Però també és cert que quan s'alineen els astres perquè la Constitució sigui possible, moltes d'aquelles persones que potser no ho veien del tot clar finalment van pujar al carro.

Amb l'acord d'associació amb Europa estem revivint, en certa manera, el

Constitució d'Andorra

31è aniversari
1993 · 2024

CONSELL GENERAL
PRINCIPAT D'ANDORRA

DIMECRES 13/03

17 h
Portes obertes al Consell General
Visites gratuïtes a la Casa de la Vall
Exposició al cap de casa
"Casa de la Vall: Domus Domini"

17 h - 19.30 h
Tallers creatius i berenar per a infants
al Consell General

20.30 h
Fi de la jornada de portes obertes

19 h - 22 h
Il·luminació de la Casa de la Vall

DIJOUS 14/03

10 h
Portes obertes al Consell General
Visites gratuïtes a la Casa de la Vall
Exposició al cap de casa
"Casa de la Vall: Domus Domini"

10.15 h - 10.45 h
Conjunt d'acordions de l'Institut de Música

10.45 h - 11.30 h
Actuació de la Grossband

11.30 h - 13.30 h
Audició de Sardanes

12 h
Concert de l'ONCA
al Centre de Congressos d'Andorra la Vella

14 h
Fi de la jornada de portes obertes

19 h - 22 h
Il·luminació de la Casa de la Vall

“

NO SEMPRE ENS FEM SOVINT LA PREGUNTA DE QUIN MODEL DE PAÍS VOLEM

que es va viure al país tant el 1993 com en els anys previs?

Sí que hi ha moltes similituds entre el moment actual i el d'aleshores, i ho estic veient perquè casualment m'ha tocat treballar en totes dues coses alhora: els estudis d'impacte de l'acord d'associació i el procés constitucional. Hi ha un punt en què tots dos moments s'assemblen molt, i és que als andorrans ens toca fer-nos una pregunta que no sempre ens fem sovint, que és quin model de país volem. Aquesta pregunta ens la vam fer a principi del 1990, i ens l'estem fent ara principi del 2020. I és lògic que en aquesta pregunta s'hi aboquin esperances o pors que no sempre tenen a veure directament ni amb la Constitució ni amb l'acord amb Europa, però que en tot cas són necessàries per-

què hi hagi un debat i es plantegin coses que no es plantegen cada dia.

Hi ha la impressió, però, què actualment hi ha força menys consens social respecte a l'acord amb la UE que el que hi havia amb relació a la Constitució en el seu dia.

Bé, hem de tenir en compte que a data d'avui, per molt que ja estigui tancada la negociació amb Europa, encara falta molt per al referèndum. En aquest sentit, els estudis d'opinió que s'han pu-

blicat fins ara tenen una validesa relativa, perquè es va consultar la ciutadania quan no tenia cap informació. Un cop obtinguda i assimilada aquesta informació, serà el moment de determinar si hi ha escepticisme o no. És com demanar a la gent què votarà a un any vista d'unes eleccions.

També s'ha criticat l'opacitat amb què s'han portat les negociacions.

Sobre això tinc una opinió molt clara: qui havia de pronunciar-se sobre què

es negociava eren els actors específics concernits per cada punt de la negociació. I al cap i a la fi les parts concernides han estat consultades. A la ciutadania, evidentment, se'ns haurà d'informar degudament, però quan s'acosti la data del referèndum. Fins i tot crec que és contraproductiu tenir massa informació molt de temps abans. Mantenir aquests debats durant tot un any el que acaba provocant és més desgast que una altra cosa.

Tornant a la Constitució, i per acabar, creu que el nivell de desplegament del text ha estat l'òptim?

En termes generals, sí. A vegades tenim tendència a pensar en una constitució com una cosa estàtica, quan en realitat és com un edifici en permanent procés de construcció. El maig del 1993, quan entra en vigor, el país ja n'assumeix una part. Després, quan Andorra ingressa a l'ONU, n'assumeix una altra. Quan més tard es fan les lleis de nacionalitat, o la llei del sistema judicial, la Carta Magna continua agafant forma. Evidentment hi havia alguns textos normatius que havien de néixer molt de seguida com, per exemple, tot el referent al sistema electoral, mentre d'altres, en canvi, han anat sorgint més a demanda de la societat. Es va veure, per exemple, durant la pandèmia, quan es va legislar a correu sobre l'estat d'excepció. Evidentment que no és la millor opció, però també té una part de normalitat en un país de les característiques d'Andorra.

Feliç dia de la
Constitució
14 – 03 – 24

L'equip de Park Piolets Mountain Hotel & Spa us desitja un 14 de març de luxe!

HISTÒRIA

La primera Constitució d'Andorra

► SIGNATS FA PROP DE 750 ANYS, ELS PARIATGES MARQUEN EL NAIXEMENT DEL COPRINCIPAT

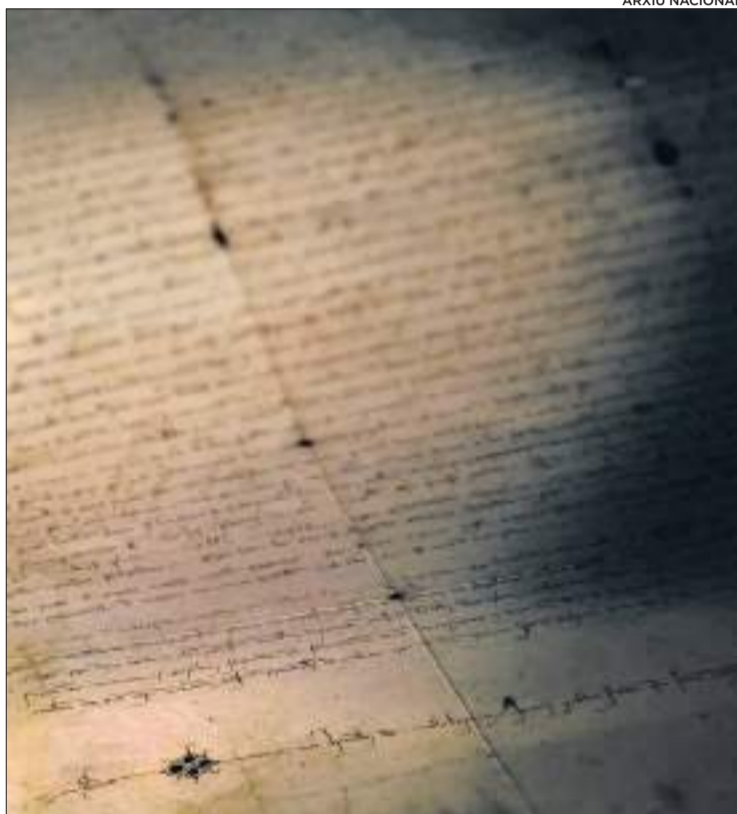
Al llarg de bona part del segle XIII es van succeir tot un seguit de lluites i hostilitats entre els bisbes d'Urgell i els comtes de Foix per aconseguir la sobirania d'Andorra, un turbulent període que va finalitzar amb la signatura de dues sentències arbitrals anomenades pariatges (1278 i 1288) entre el bisbe d'Urgell, Pere d'Urtx, i el comte de Foix, Roger Bernat III.

La signatura del primer pariatge (1278) establia les bases de la sobirania compartida i marca el naixement del Principat d'Andorra com a tal. El segon pariatge (1288) recollia i puntualitzava alguns aspectes del primer, i regulava altres obligacions com, per exemple, l'administració de justícia i el servei militar. El pacte es va mantenir en el temps amb transformacions importants, però d'altres aspectes s'han conservat fins a dia d'avui: la mateixa Constitució del 1993 recull el sis-

tema del Coprincipat, amb el bisbe d'Urgell i el president de la República Francesa com a Coprínceps d'Andorra, en igualtat i a títol personal.

El primer pariatge, signat el 8 de setembre del 1278, és el reconeixement per part del bisbe d'Urgell envers el comte de Foix d'un estat de fet, i el decenni que segueix així ho il·lustra. Les atribucions senyorials bàsiques (tributs, administració de justícia i servei militar) es reparteixen entre els dos senyors. El document va legitimar i regularitzar una situació de partida establerta més de mig segle abans. Això, des

EL DOCUMENT DEL 1278 POSA FI A UN LLARG PERÍODE D'HOSTILITATS

d'un punt de vista institucional, significa la ruptura amb la situació anterior.

Els dos senyors comparteixen la qüestia, el dret de jurisdicció, els emoluments que provenen de l'administració de justícia i el servei armat dels andorrans. S'estableix que el bisbe d'Urgell percebi, en concepte de qüestia, la quantitat de 4.000 sous els anys parells i els comtes de Foix, en canvi, una quantitat que fixaven segons la seva voluntat, els anys imparells.

L'acord, pel que fa a les atribucions senyorials i al seu exercici, conté diversos elements remarcables. Al comte de Foix se li atorga la facultat de tenir, si ho vol, un veguer a Andorra, com fins aleshores havia començat a passar, i li són reconeguts bona part dels drets que havia adquirit anteriorment. El pariatge regula també els tributs, els drets d'alberga, les lleudes i els recaptos. Pel que fa a les valls de Cabó i de Sant Joan, el

Som professionals en superfícies grans i restauració

ELECTROFRED

ROSELL, S.L.

Fred - Aire condicionat - Instal·lacions i reparacions
 Maquinària d'hoteleria - Maquinària per a bugaderies

Bona Diada!

- ✓ Projectes
- ✓ Serveis i manteniments
- ✓ Instal·lacions i reparacions

koxka

SERVEI URGÈNCIA · FESTIUS · TEL.: 330 032

Ctra. d'Os de Civís (Aixovall) · Edif. Electrofred Rosell · Sant Julià de Lòria Tel.: 843 903 · electrofred@andorra.ad

dropand

www.dropand.com

comte les té en feu honrat i, per consideració a la seva persona, és dispensat de prestar-hi homenatge, però els seus successors hi estan obligats.

El comte de Foix i vescomte de Castellbò jura i presta homenatge al bisbe d'Urgell, el qual també jura i subscriu tot l'esmentat. El rei Pere II de Catalunya i Aragó es declara fiador, com a sobirà feudal, del compliment d'aquests compromisos.

La intervenció del monarca va ser decisiva, de fet, en les negociacions per posar fi a les diferències que enfrontaven, des de feia temps, el comte de Foix i el bisbe d'Urgell, i que tenien com a causa important –però no única–, el senyoriu d'Andorra. Tant Andorra com el vescomtat de Castellbò formaven part del comtat d'Urgell, que pel tractat de Corbeil (1258) convingut entre Lluís IX rei de França i representants de Jaume I el Conqueridor, havia estat comprès entre els territoris assignats a la sobirania d'aquest monarca i els seus successors.

Subscriuen el primer pariatge el comte Bernat de Foix, el bisbe Pere d'Urtx i una quarantena de notables laics i eclesiàstics, que donen fe de l'acte i l'autenticitat del contingut. Com que es tractava d'un domini eclesiàstic, va ser necessària l'aprovació del Papa, i el 7 d'octubre del 1282 Martí IV confirmava el document mitjançant una butlla expedida a Montefiascone.

En paral·lel, el 1280, Roger Bernat torna a encapçalçar una coalició de barons de la Catalunya nord-occidental, entre els quals figuraven els comtes d'Urgell i de Pallars, contra el rei Pere II. Vençut i capturat a Balaguer, Roger Bernat surt de la presó tres anys

després i es compromet a abandonar el vescomtat de Castellbò. Malgrat tot, el 1285 participa en la campanya portada pel rei de França contra Pere II i noves diferències amb el bisbe d'Urgell condueixen a la signatura d'un altre acord, el segon pariatge, el 6 de desembre del 1288.

Amb aquest nou pacte, i amb relació a Andorra, es van resoldre tres qüestions fonamentals: en primer lloc, el comte de Foix restitueix el delme de les valls d'Andorra a la catedral d'Urgell; en segon lloc, el comte, que havia iniciat la reconstrucció del castell de Sant Vicenç d'Enclar, es com-

promet a enderrocar-lo, ja que cap dels cosenyors no podia bastir una fortificació sense el consentiment de l'altre, i el puig d'Enclar esdevé, des d'aleshores i per sempre, el que havia estat abans, empriu dels andorrans. En tercer lloc, el bisbe, que havia imposat un notari, estableix que els notaris han de ser constituïts de comú acord i que en els instruments públics redactats per ells ha de constar que actuen en nom i per autoritat de tots dos senyors.

La participació en les atribucions senyoriales i la manera d'exercir-les no són, però, exactament les mateixes per a totes dues parts, i aquesta disparitat es manifesta sobretot en la relació de dependència del comte de Foix respecte al bisbe d'Urgell, que els pariatges, confirmant una situació preexistent de vassallia feudal, estableixen i ratifiquen expressament. D'acord amb aquesta declaració, el comte fa acte de reconeixement i d'homenatge al bisbe.

Cal dir que el pariatge del 1278 és l'acord principal i que el signat deu anys després es limita a aspectes més complementaris. En resum, aquests documents estableixen les atribucions fonamentals que el bisbe d'Urgell i el comte de Foix tenen a Andorra:

1. En l'àmbit tributari: cadascun dels senyors pot recaptar, alternativament per anys, el tribut de la quèstia, en quantitat limitada per al bisbe d'Urgell (els 4.000 sous ja esmentats) i en quantitat discrecional per al comte.

2. En l'àmbit militar: cada senyor pot exigir dels andorrans els serveis militars d'"host i cavalcada", amb prohibició, però, de fer servir aquesta força militar l'un contra l'altre.

EL BISBE D'URGELL I EL COMTE DE FOIX ES REPARTEIXEN ELS DRETS SENYORIALS

Tel.:376 815 777 - +376 366 063 - vcc@andorra.ad Comunitats Lloguers Vendes

ELS NOSTRES AVANTATGES

Arribada i sortida amb comoditat

- ▶ Servei 100% personalitzat i adaptable a les seves necessitats
- ▶ Valet parking per a major comoditat
- ▶ Accés directe a les andanes de l'estació de l'AVE

Estalvi temps

- ▶ Arribada i sortida exprés
- ▶ Accés amb targeta Priority Pass
- ▶ No més cues al caixer o a la sortida del pàrquing

Cuidem del seu cotxe

- ▶ Pàrquing cobert
- ▶ Zona exclusiva per a clients
- ▶ Places àmplies i identificades
- ▶ Carregador d'alta velocitat per a cotxes elèctrics

Desitgem als nostres
clients i amics

Bona Diada
de la Constitució

DEMAYE
PARKINGSLLEIDA
www.demave.com

VIP

FELIÇ DIA DE LA CONSTITUCIÓ D'ANDORRA

3. En l'administració de justícia: serà exercida *simul et comuniter* pels batlles episcopals i comtals.

4. En l'àmbit representatiu i funcional: cada senyor pot tenir el seu veguer o lloctinent a Andorra, però nomenaran conjuntament els notaris, que actuaran per l'autoritat de tots dos senyors.

5. En l'àmbit de la relació entre ambdós senyors: el comte és declarat feudatari "perpètuament del bisbe d'Urgell i dels seus successors", a qui ha de prestar ho-

menatge o vassallatge d'acord amb l'Usatge de Barcelona.

És important ressaltar que, de tots els pariatges contemporanis, alguns pactats també pels comtes de Foix amb els senyors laics i eclesiàstics d'un i altre vessant dels Pirineus, l'andorrà és el més solemne -ja que té la doble aprovació reial i papal-, el més complex i l'únic que, amb diferències en els termes i en el temps, ha perdurat durant segles. Entre els factors que han contribuït a la seva pervivència han estat fona-

EL POBLE ANDORRÀ ES VA IDENTIFICAR AVIAT AMB LA NOVA ESTRUCTURA

mentals la situació geogràfica d'Andorra entre dos estats diferents, la necessitat de comptar amb el seu suport i, sobretot, l'acceptació per part dels andorrans

del règim consenyorial instaurat pels dos acords i la voluntat de mantenir-lo.

En aquest sentit, malgrat que el poble andorrà no va participar directament en l'elaboració dels pariatges, es va identificar de seguida amb aquella estructuració dels poders públics, que li conferia la possibilitat de decantar la seva acció vers la direcció més apropiada. Els vuit segles de vigència de les institucions sorgides d'aquests documents constitueixen la millor confirmació

d'un equilibri mantingut sàviament pels andorrans, en profit de la independència i neutralitat del país.

Bibliografia:

-MARQUÉS OSTE, N. (2005): *Les institucions públiques del Principat*. Andorra: Universitat d'Andorra i Fundació Credit Andorrà.

-VELA, S. (coord.) (2005): *Història d'Andorra. De la prehistòria a l'edat contemporània*. Barcelona: Edicions 62.

- ESTUDIS I PROJECTES D'OBRA CIVIL
- PROJECTES D'EDIFICACIÓ
- DIRECCIÓ D'OBRA
- TOPOGRAFIA
- PERITACIONS I TAXACIONS
- ESTUDIS I PROTECCIONS D'ALLAUS
- CONSULTORIA ENERGÈTICA

c.Prat de la Creu 101 - AD500 - Andorra la Vella - Tel. +376 808 640 - www.suportenginyers.com

Enginyers Consultors S.A.

Més de 36 anys fent-te costat

- ✓ Instal·lacions elèctriques en general
- ✓ Il·luminació de Led
- ✓ Instal·lacions d'energia solar fotovoltaica
- ✓ Manteniments

Telèfon: 843 639
electricabesoli@andorra.ad

E L È C T R I C A
MARCEL BESOLÍ
electricitat en general

*Desitgem als nostres clients i amics
Bona Diada!*

/14 de març

Feliç dia de la Constitució

#SomJocor

LAMPISTERIA

SPA
WELLNESS

CALEFACCIÓ

ENERGIES
RENOVABLES

BANYS

CLIMATITZACIÓ

COL-LECTIVITATS

/ **Jocor**

HISTÒRIA

La darrera gran reforma

EL DECRET DELS COPRÍNCEPS DEL 1981 VA CULMINAR L'ÚLTIM GRAN CANVI INSTITUCIONAL, PREVI AL PROCÉS QUE PORTARIA A L'APROVACIÓ DE LA CONSTITUCIÓ UNA DÈCADA MÉS TARD

La reforma de les institucions andorranes iniciada a mitjan anys setanta va venir motivada, d'una banda, pel desenvolupament econòmic i els canvis socials experimentats pel Principat a partir de la segona meitat del segle XX i, de l'altra, per una nova sensibilitat respecte al tractament dels nous problemes sorgits d'aquells canvis. El més significatiu va ser el conflicte de competències desencadenat entre el Consell General i els Coprínceps pel que fa a la regulació de la immigració, arran d'un decret dels veguers sobre aquesta qüestió, del 2 de gener del 1975.

Això va portar els delegats dels Coprínceps a iniciar el procés de reforma el juny del 1977, promulgant tres decrets que tenien com a objectiu esborrar les reticències i les incomprensions existents entre la població, el Consell General i els Coprínceps per tal d'encetar un procés sense crispacions. Un decret constata que s'esperava rebre, per part del Consell, propostes de reforma institucional; un altre doblava el nombre de consellers de la parròquia d'Andorra, per tal d'equilibrar la representació dels quarts d'Andorra i Escaldes, i el tercer indicava una disciplina d'obediència al síndic per part dels consellers generals.

El març del 1978, el Consell General va lliurar als Coprínceps la memòria d'una reforma institucional, que començava afirmant que "Andorra és un Estat de dret". Al mateix temps, l'informe del Consell recollia el component demogràfic, econòmic i social per tal d'advocar per una reforma

DES DEL CONSELL D'EUROPA ES VA INSTAR EL PAÍS A MODERNITZAR-SE

institucional que conduís el país a la plena sobirania.

El procés va culminar el 15 de gener del 1981 amb la promulgació, per part dels Coprínceps, del decret de reforma de les institucions. El tret més remarcable d'a-

quest nou marc polític va ser la creació de l'òrgan executiu -un poder que per primera vegada es desvinculada del Consell General-, amb Òscar Ribas com a primer cap de Govern.

Entre les decisions preses en aquest nou període -sempre promulgades pels Coprínceps- cal destacar el reglament de les societats el 1983; la modificació del Codi de la nacionalitat, la Llei de taxes sobre el consum i el decret que instaurava la majoria d'edat i els drets polítics als 18 anys el 1985; el Codi de l'administració i la creació de l'Institut Nacional

Andorrà de Finances (INAF) com a òrgan executiu de les entitats bancàries el 1989, o el Codi Penal el 1990.

Amb tot, el nou òrgan executiu no acabava d'adaptar-se a l'estructura política i institucional del país, i les condicions d'exercici tampoc no li permetien jugar el paper internacional que volia tenir. El nou Govern va arrossegar dues grans assignatures pendents: d'una banda, la recaptació de finances per part de l'Estat i, de l'altra, les relacions internacionals. Això va portar l'executiu a plantejar-se tenir un marc gene-

ral normatiu constitucional i un acord comercial amb la Comunitat Econòmica Europea (CEE), després de l'ingrés d'Espanya el 1986.

D'aquesta manera, entre els anys 1986 i 1993 l'activitat del Consell General, el Govern i els Coprínceps es va intensificar per tal d'arribar a un nou model de relacions, tant a l'interior com a l'exterior del país. El punt de partida tant cap a la independència comercial com cap al reconeixement internacional va ser la negociació d'un acord amb la CEE entre el 1986 i el 1989. L'acord es

ZONA ASSEGURANCES

ZONA ASSEGURANCES ①

C/ Callaueta, núm. 19
ANDORRA LA VELLA
T. + 376 800 201
M. + 376 356 777

ZONA ASSEGURANCES ②

C/ de la Sardana, núm. 21
Local 4 ANDORRA LA VELLA
T. + 376 800 210
M. + 376 356 304

ZONA ASSEGURANCES ③

Plaça del Consell, núm. 9
ENCAMP
T. + 376 800 202
M. + 376 356 777

NOU DESPATX ZONA ASSEGURANCES ④

C/ Doctor Palau, 48 Baixos
SANT JULIÀ DE LÒRIA
T. + 376 800 203
M. + 376 610 201

Desitgem als nostres clients i amics Bona Diada

CORREDORIA D'ASSEGURANCES ON EL SERVEI ÉS EL MÉS IMPORTANT

@zonaassegurances | info@zonaassegurances.com | www.zonaassegurances.com

Junts, movem el País

Feliç dia de la Constitució

14.03.24

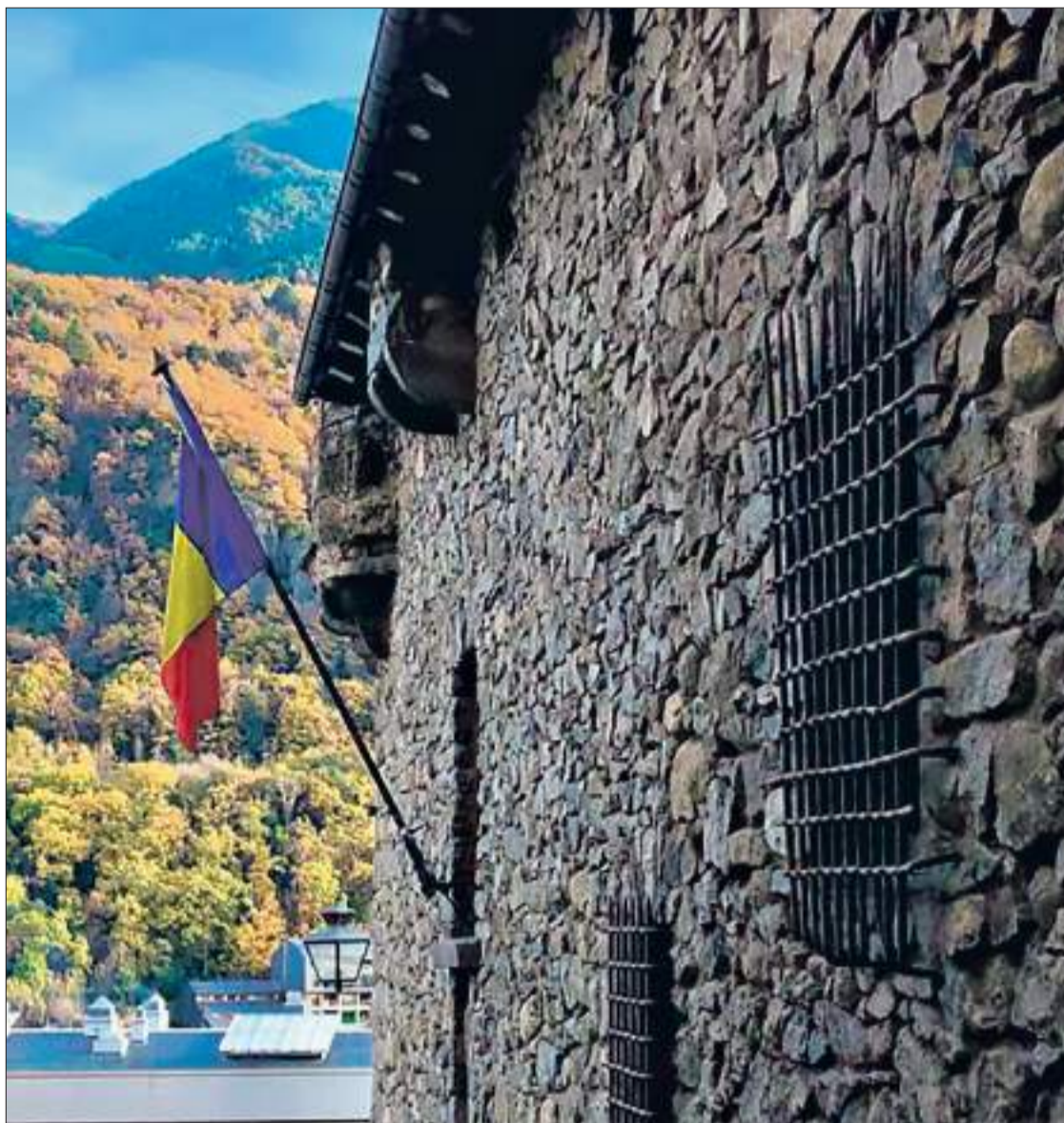

EL SÍNDIC BEAL OBRE EL PROCÉS CONSTITUENT EL 18 DE JUNY DEL 1990

feia imprescindible, ja que els dos estats veïns es trobaven en aquest mateix espai comercial. Així, després de quatre anys de negociacions, el 1989 s'assolia un acord comercial amb el qual s'instaurava la unió duanera amb la CEE.

Un altre element clau que va accelerar el procés constitucional d'Andorra va ser el procés d'adhesió al Consell d'Europa. Dos fets diferents van fer que aquest organisme, al qual el Govern ja es va intentar acostar el 1982, s'interessés pel Principat. D'una banda, el 1987 el Grup Europa va enviar una carta a la institució internacional qüestionant l'autoritat del bisbe d'Urgell com a Copríncep. Després d'una visita al país, dos parlamentaris del Consell d'Europa van publicar dues resolucions i una recomanació, el maig del 1990, aconsellant la modernització de les institucions andorranes amb una Constitució, i un millor desplegament de la democràcia si Andorra volia formar part de l'organisme.

L'altre fet rellevant es va produir el 26 de novembre del 1986,

quan dos ciutadans, un d'origen txec i l'altre d'origen espanyol, van qüestionar França i Espanya –però en especial França, per la figura del Copríncep francès– davant el Tribunal de Drets Humans del Consell d'Europa a Estrasburg, perquè s'havien sentit indefensos en ser jutjats a Andorra per una instància única que va dictar 14 anys de presó per un robatori a mà armada comès al país. La situació d'Andorra, lligada a la complexa personalitat jurídica en dret internacional que França es negava a reconèixer, va sortir del triangle habitual –Copríncep francès, Copríncep episcopal i Andorra–, per ser examinada en l'àmbit europeu. Això va donar lloc a nombrosos intercanvis i reunions que van desembocar en el procés constitucional pròpiament dit.

El 18 de juny del 1990 el síndic Josep M. Beal va demanar formalment als Coprínceps l'obertura d'unes negociacions a tres bandes, encaminades vers una Constitució. El procés no va estar exempt d'ensurts, com l'autodissolució del Consell el 1992. Les eleccions del 5 i 12 d'abril del 1992 van tornar a engegar el procés amb el síndic Jordi Farràs al capdavant; el Consell General es va autoproclamar Consell Constituent el juny del 1992 i el text constitucional va ser adoptat per la cambra parlamentària el gener del 1993.

socomec
Innovative Power Solutions

victron energy
BLUE POWER

Circuitor
The future is efficiency

CPT cirprotec
Protección contra el Rayo y las Sobretensiones

IMA

VMC
vector motor control

SIPCCE
Sistemes i Processos de Continuitat Elèctrica, s.a.

Més de 20 anys al vostre servei

Telèfon: 822 030 · Fax: 862 011 · sipce@sipce.ad · www.sipce.ad · Antic carrer Major, 17 · Andorra la Vella

Constitució del Principat d'Andorra

Preàmbul.

[...] Amb la voluntat d'aportar a totes les causes comunes de la humanitat la seva col·laboració i el seu esforç, i molt especialment quan es tracti de preservar la integritat de la Terra i de garantir per a les generacions futures un medi de vida adequat,
[...]

ACTUALITAT

120 anys d'història recuperats

EL CONSELL GENERAL REINCORPORA ALS SEUS ARXIUS EL LLIBRE D'ACTES CORRESPONENT AL PERÍODE 1743-1864, QUE VA SER SOSTRET FA UN SEGLE DE L'ARMARI DE LES SIS CLAUS

Casa de la Vall va acollir la setmana passada un acte històric, ja que va presentar-se en societat el llibre d'actes del Consell General que comprèn el període 1743-1864 i que s'havia sostret de l'armari de les Sis Claus a principi del segle XX. D'aquesta manera, es recuperen 120 anys d'història de la institució i es completa el buit temporal que faltava en les actes del Consell General.

En el seu discurs de presentació del volum, el síndic general, Carles Ensenyat, va ressaltar que "es tracta d'un document que ens explica l'activitat de la institució durant més d'un segle, durant uns anys en què Andorra va viure transformacions importants i va haver de fer front a escenaris molt complexos, tant en la vida social i econòmica interna com en el context internacional". A més, també va subratllar la importància històrica de poder "posar nom a les persones que -potser fins ara desconegudes- van treballar i lluitar per donar solucions als problemes de l'Andorra del seu temps".

El llibre s'ha recuperat després de gairebé un segle, quan va ser sostret de l'armari de les Sis Claus. Amb la seva reincorporació als arxius parlamentaris no tan sols es restaura les actes, sinó que "recuperem una part del Consell General", ja que "el retorn d'aquest llibre d'actes a Casa de la Vall no és només un fet rellevant des del punt de vista de la historiografia". Ensenyat també va incidir en el fet que "es tracta de documents que fins ara cap expert no havia pogut consultar" i que, per tant, a partir d'ara "po-

AJUDARÀ A COMPRENDRE LA SOCIETAT DE L'ÈPOCA

drem conèixer encara millor el nostre passat i -de fet- conèixer-nos millor a nosaltres mateixos", va concloure.

Durant la presentació dels documents també va intervenir

l'historiador Jordi Guillamet, encarregat per part del Consell General del projecte de transcripció de les actes, que va destacar la importància de la recuperació per comprendre la societat andorrana de l'època i les dificultats que va passar el Principat entre les guerres carlines, la França de Napoleó i la Revolució Francesa.

Finalment, va ser el torn de Susanna Vela, presidenta de la comissió legislativa d'Educació, Recerca, Cultura, Joventut i Esports, que en el seu discurs va subratllar que "avui recuperem un docu-

ment cabdal per entendre la nostra història i que ens aportarà llum sobre els costums i les maneres de fer de la nostra societat en els segles XVII i XVIII". Vela que ha estat cap de l'àrea d'Arxius i Gestió de Documents del Govern d'Andorra al llarg de més de 30 anys, va relatar alguns dels fets històrics sobre els quals ara es tindrà informació detallada i de primera mà, recollida en les actes del Consell General entre el 1743 i el 1864.

L'acte de presentació del llibre d'actes va tenir lloc a la sala dels

Passos Perduts de l'antiga seu del Consell, amb la presència de consellers generals de tots els grups parlamentaris i representants de tots els poders de l'Estat. A més, també hi van assistir membres del Gesco (Grup d'ex-Síndics i ex-Consellers Generals), el director de la policia, Bruno Lasne, amb qui el síndic general va recollir el llibre a la Seu d'Urgell, i Eduard Navarro, el ciutadà gràcies al qual i a la seva ajuda desinteressada s'han pogut recuperar aquests valuosos documents.

Lovely
Studio

Beautiful Salon

C/ Ciutat de Consuegra 6,
AD500 Andorra la Vella -
Tel.: 852 300

Us desitgem una bona **Diada de la Constitució**

- Serveis personalitzats
- Perruqueria
- Estètica
- Tractaments capil·lars
- Assessorament d'imatge
- Personal shopper

Productes ecofriendly, vegans i amb packaging sostenible

Tot l'equip us desitgem una bona
Diada de la Constitució

Cal lulu
 CANILLO

Enciam amb formatge de cabra i mel d'Autèntic abelles.

Av. Sant Joan de Caselles,
 AD100 Canillo
 Tel.: 851 427

L'IGUANA

 CANILLO

Crep Bergère, acompanyada de formatge de Casa Raubert i d'una cervesa de Boris Craft.

Safata d'embotits XXL (1m) amb embotits de Casa Escaubells i formatges de Casa Raubert.

Ctra. General,
 AD100 Canillo
 Tel.: 852 221

La Cirera

Torrada mixta d'embotits de Casa Escaubells i formatges de Casa Raubert.

Av. de François Mitterrand, 81,
 AD200 Encamp
 Tel.: 815 919

Productes locals que utilitzem:

Autèntic

Gaudeix dels productes produïts a Andorra aquest dijous i durant tot l'any a qualsevol dels nostres restaurants.

NOVETAT EDITORIAL

Un 'Manual Digest' més accessible

ALBERT VILLARÓ PRESENTA UNA VERSIÓ ABREUJADA DE L'OBRA CABDAL DE FITER I ROSSELL

L'any 1748, el doctor en dret i advocat Anton Fiter i Rossell va culminar un manual d'usos, costums i privilegis que regien a les valls d'Andorra en el terreny legislatiu i judicial. Amb el pas dels anys, el *Manual Digest de les Valls Neutres d'Andorra* es va convertir en un referent per a juristes, polítics i historiadors, ja que constituïa el primer gran tractat sobre la idiosincràsia andorrana. En aquest sentit, cal recordar que el volum va ser fruit d'un encàrrec del Consell General, en un moment de turbulències als dos estats fronterers que obligaven el Principat a esforçar-se per deixar constància de la seva particularitat.

El desembre del 2018 es va presentar una nova edició d'aquesta obra, impulsada per Aloma Editors i amb el patrocini de la institució parlamentària, coincidint amb l'inici de la celebració del

600 aniversari del Consell de la Terra. L'edició, els estudis complementaris i les notes van anar a càrrec d'Albert Villaró, sobre el

manuscrit original de Casa Rossell, mentre que Joan Massa va ser l'encarregat de prologar l'obra.

Cinc anys després d'aquella reedició, Villaró va presentar el novembre passat una versió abreujada de l'històric tractat. Es tracta

VILLARÓ JA ES VA FER CÀRREC DE LA REEDICIÓ DEL TEXT ÍNTEGRE EL 2018

d'un resum de 50 pàgines que recull d'una forma acurada el contingut de l'obra de Fiter i Rossell, mantenint en tot moment l'esperit del llibre original, que té més de 400 planes.

Amb aquesta nova edició del *Manual Digest*, igualment encomanada pel Consell General, es pretén que la ciutadania disposi del text en llenguatge entenedor, ja que s'ha adaptat al català actual. A més, aquesta versió resumida del text s'ha traduït al castellà, francès i anglès per fer-lo accessible internacionalment i així exportar l'obra de Fiter i Rossell a altres països.

REBEM BONES XIFRES

FINS A 50% DE DESCOMPTE

Data d'inici 15 de març

SPORTS CALBO

Us desitja Bona Diada de la Constitució

Carrerera General II
Tram Soldeu 50 | Edifici del Telecabina
AD100 Soldeu

Màquines
offset de la més
alta qualitat en el
món de les arts
gràfiques

Speedmaster 52
(2 colors)

Més
de **40**
anys!
Speedmaster SX 74
(4 colors)

IMPRESSIONS OFFSET I DIGITAL DE TOT TIPUS:

Targetes de visita
Talonaris · Revistes
Llibres · Passamans

Plastificats
mate o brillant

Encuadernació de
llibres en rústica
encolada pur

Segells

Troquelats

Impressió **DIGITAL**
d'última generació amb
tinta blanca i vernís,
fins a 33x70cm

C/ Bonavista, s/n · Edifici Sol i Neu (baixos)
AD500 Andorra la Vella · (Principat d'Andorra)
Tel.: +376 807 455 · imprensaenvalira@andorra.ad
ie.pressupost@andorra.ad

IMPREMTA
ENVALIRA, S.L.
OFFSET / COLOR / DIGITAL

GALERIA

PROCÉS CONSTITUENT

La comissió tripartida encarregada de redactar la Constitució va celebrar les primeres reunions el 1991. La foto de família dels membres amb els síndics (a dalt) és una de les imatges més representatives de l'etapa constituent, com també ho és la del cap de Govern i els consellers generals amb els Coprínceps Mitterrand i Martí Alanís a les escales de Casa de la Vall (pàgina 32), un cop ja culminat el procés.

COMPANYIA INTERNACIONAL DEL BRILLANT

Us desitja
Bona Diada
de la Constitució

*Únic despatx d'Andorra especialitzat exclusivament
en venda de diamants i or d'inversió*

MANEL CASTILLO

Gemmòleg especialista en diamants. Membre HRD (consell sup del diamant) Amberes.

Col·legiat núm. 3136 Jorg

Tel.: 00 376 866 157 / 339 382 · email: macscib@gmail.com · Av. Doctor Mitjavila, 17 baixos. Andorra la Vella

14 de març de 2024
31è aniversari de la
CONSTITUCIÓ

*Celebrem plegats
aquesta data clau
per al nostre país*

DEMÒCRATES

The graphic features a series of diagonal stripes in blue, yellow, and red on the left side, set against a light beige background. The text is positioned on the right side of the graphic.

Financera
d'Assegurances

Prevenir és assegurar-te

890 300

info@e-financera.com

313 300

Feliç

31 è

aniversari!

CONSTITUCIÓ
d'ANDORRA
14 de Març
1993 - 2024

GALERIA

EL REFERÈNDUM

Les imatges del 14 de març del 1993

El referèndum constitucional d'Andorra es va celebrar el 14 de març del 1993 per tal de ratificar la Constitució aprovada el 2 de febrer d'aquell mateix any. El 74,2% dels votants va donar suport a la nova Carta Magna, que va entrar en vigor el 28 d'abril següent. 9.323 andorrans tenien dret a vot i la participació global va ser del 75,74% (6.910 vots efectuats, dels quals 301 no vàlids o en blanc). El suport més ampli a la llei fonamental es va registrar a la parròquia d'Escaldes-Engordany, amb un 80%, i a Encamp, amb un 76,7%, seguides per Andorra la Vella, amb un 74,1%, i la Massana, amb un 66%. A Canillo i Ordino va obtenir-se un percentatge menor de vots favorables, que, tot i això, es van situar, respectivament, en un 56 i un 60 per cent. L'aprovació del text convertia el Principat en un Estat de dret i equiparava Andorra a la resta de països.

- ┌ VIDRES I MIRALLS DE TOT TIPUS I COLORS
- ┌ VIDRES AMB CAMBRA I MAMPARES DE BANY A MIDA
- ┌ INSTAL·LACIONS PER A BOTIGUES I OBRES
- ┌ ASSESSORAMENT TÈCNIC

Pressupost sense compromís

**Cristalleries
NOU ESTIL.**

Feliç dia de la Constitució

**FELIÇ DIA
DE LA CONSTITUCIÓ**

ACTES

Una jornada oberta a tothom

EL CONSELL GENERAL I CASA DE LA VALL TORNEN A OBRIR LES PORTES PER CELEBRAR LA CONSTITUCIÓ EN UN DIA TAMBÉ MARCAT PER UNA ÀMPLIA AGENDA D'ACTIVITATS

El Consell General ja ho té tot enllestit per celebrar el Dia de la Constitució, amb tot un seguit d'actes oberts a tothom que serviran per commemorar el 31è aniversari de l'aprovació de la Carta Magna.

Com ja és habitual, tant el nou edifici del Consell General com Casa de la Vall obriran les portes a la ciutadania. Dimecres, totes dues dependències ja es poden visitar entre les 17 i les 20.30 hores. Aquesta primera jornada està especialment dedicada als més petits de la casa, ja que s'han organitzat tallers creatius i també s'oferirà un berenar per als infants.

El dia de portes obertes també tindrà lloc durant tot el matí de dijous 14 de març, entre les 10 i les 14 hores. En aquesta ocasió, a la plaça del Consell General, al llarg de tot el matí s'han programat un seguit d'actuacions musicals amb el conjunt d'acordions de l'Institut de Música d'Andorra la Vella (10.15 h), la Grossband (10.45 h) i una audició i ballada de sardanes amb la Cobla Osona (11.30 h). A més, a les dotze del migdia tindrà lloc el tradicional concert del Dia de la Constitució a càrrec de l'ONCA al Centre de Congressos d'Andorra la Vella. En paral·lel, tant el dia 13 com el dia 14 Casa de la Vall tindrà una il·luminació especial entre les set de la tarda i les deu de la nit.

Durant les jornades de portes obertes a Casa de la Vall, els visitants també podran visitar l'exposició *Casa de la Vall, domus concilii*, que es va inaugurar dijous 11 de març. La mostra, que va ser encarregada a Xavier Llovera, recull la història del parlamentarisme a Andorra, que es remunta fins a l'any 1289. Tot i que l'exposició fa referència a gairebé els 800 anys d'història parlamentària d'Andorra, se centra en Casa de la Vall, l'edifici que acull el Consell General des de l'any 1702, i ho fa amb un seguit de fotografies que recullen l'evolució d'aquesta antiga seu del Consell General des de principi del segle passat.

D'altra banda, cal ressaltar que el pla director destinat a la conservació i remodelació de Casa de la Vall preveu la restauració d'algunes estances per adaptar-les a la seva concepció original i

LES VISITES ES PODEN REALITZAR DIMECRES 13 A LA TARDA I DIJOUS 14 AL MATÍ

així recuperar l'aspecte que tenien en el seu origen. Aquest és el cas de la cuina, que es pot visitar remodelada des d'aquest dijous i que s'ha replantejat completament, guardant i millorant la seva essència. Així, s'ha posat ordre als espais i s'han millorat tant els objectes mobles que

conté com la pintura de les parets i les instal·lacions interiors (electricitat, detecció d'incendis...) Aquesta remodelació s'ha dut a terme amb l'assessorament de l'historiador Eudald Guillaumet.

Més enllà dels actes oberts a la ciutadania, el Consell General celebrarà la sessió tradicional del Dia de la Constitució a les sis de la tarda a l'hemicicle de Casa de la Vall. Posteriorment, hi haurà la recepció al vestíbul del Consell General amb el discurs institucional del síndic general. A més, aquest any i com a novetat, s'ha organitzat una recepció als nous ambaixadors acreditats

DESTACA UNA EXPOSICIÓ SOBRE LA HISTÒRIA DE CASA DE LA VALL

al Principat d'Andorra al llarg de l'últim any, que també han estat convidats a assistir a la sessió tradicional a la seu parlamentària.

Cada any, el Consell General encarrega a artistes del país el disseny del cartell que commemora l'aniversari de la Carta

Magna. En aquesta ocasió, l'encàrrec s'ha fet a dos joves dissenyadors, Berta Daina i Arnau Serra, que han creat un cartell tridimensional en el qual es pot observar el text de la Constitució a través de l'obertura de cadascuna de les lletres que conformen el text *31è aniversari de la Constitució d'Andorra*. Daina i Serra han emprat l'última tecnologia làser per poder retallar de la forma més precisa possible el contorn de les lletres. A la vegada, també han traslladat el contingut de la Constitució a una única plana per permetre la lectura d'alguns articles en l'obertura de les lletres.

Feliç Dia de la Constitució d'Andorra

Fornesa
ADUANAS Y SERVICIOS

Creuem fronteres amb tu

La Farga de Moles

Ctra. Andorra N-145 km.9
25799 La Farga de Moles
Tel : +34 973 350 257
fornesa@fornesa.com

Barcelona

CIM Vallès, Sector C, Nau 7
08130 Sta Perpètua de Mogoda
Tel: +34 935 601 059
fornesabcn@asfornesa.com

www.asfornesa.com

Feliç dia de la Constitució d'Andorra

DUANA

- * Importació / exportació
- * Lliure pràctica
- * Trànsit comunitari
- * Importació temporal
- * Dipòsit duaner
- * Tràfic de perfeccionament
- * Origen preferencial
- * Despatx embarcacions i vehicles
- * Tramitació autoritzacions i certificats

LOGÍSTICA

- * Transport internacional
- * Línies regulars amb Espanya i França
- * Càrregues completes i agrupades
- * Coordinació i planificació
- * Magatzematge productes industrials
- * Magatzematge productes refrigerats
- * Plataformes a Espanya/França/Andorra

ASSESSORAMENT

- * Canvi de residència
- * Legislació duanera
- * Fiscalitat duanera
- * Aranzels i nomenclatura de productes
- * Comerç exterior en general

ACTES

Recuperant el patrimoni musical

EL CONCERT DE LA FUNDACIÓ ONCA PROPOSA UN RECORREGUT PER OBRES ANDORRANES

La Fundació ONCA organitza un any més el tradicional Concert de la Constitució, en aquesta ocasió amb el títol *Patrimoni musical*, donant el tret de sortida a la temporada 2024. El concert serà aquest dijous a les 12 hores al Centre de Congressos d'Andorra la Vella i les entrades estan a la venda a www.onca.ad a un preu de cinc euros. La recaptació anirà destinada al programa per a les persones de la Fundació ONCA, que té com a objectiu apropar la música i la cultura als col·lectius vulnerables.

L'ONCA i la Jonca compartiran escenari amb una formació orquestral de trenta-un instruments de corda i la participació del solista de guitarra convidat, Rafael Serrallet. Segons Albert Gumí, director artístic de la Fundació ONCA, "el Concert de la Constitució d'enguany es consolida com una gran aposta de la

creació musical de música clàssica andorrana. El programa se centrarà en obres andorranes recuperades del passat i de nova creació relacionada amb el Principat, amb la mirada posada en la recuperació i la creació del nostre patrimoni musical".

La primera part del programa comptarà amb peces recuperades del segle XX amb autors del país, com Enric Marfany i Gosset amb *L'aprenent de relloger* i Josep Fontbernat amb *Glossa sobre la cançó Plora cor meu*. Així mateix, també hi haurà peces de compositors catalans que van dedicar obres a Andorra a través de

EL RECITAL ÉS
DIJOURS A LES
DOTZE AL CENTRE
DE CONGRESSOS

la sardana, com Pere Jordà i Agustí Borgunyó. Les dues sardanes, una cançó i un vals, han estat arrançades per Albert Gumí i Jordi Coll.

Després d'un interludi en què es recupera una de les obres estrenades en edicions anteriors, *Variacions sobre la Marxa del Consell*, escrita per Albert Gumí, s'entrarà en l'apassionant capítol de la nova creació. En aquesta ocasió, s'estrenaran mundialment dues obres: la llegenda andorrana *Engolaestels* per a orquestra de cordes, obra encarregada per la Fundació ONCA al compositor Toni Gibert, i el *Concert negre per a guitarra solista i cordes*, inspirat en motius andorrans, del compositor Hachè Costa i dedicat a Albert Gumí, Rafael Serrallet, a l'ONCA i al Principat. L'actuació finalitzarà amb una obra escrita pel mateix Serrallet, dedicada a la seva terra d'acollida: *Petita fantasia ordenenca*.

URCOSA

Des del 1971

Us desitja un bon dia de la Constitució

ESPECIALISTES EN LA CONSTRUCCIÓ I EL DESENVOLUPAMENT
DE PROJECTES DINS DE L'ÀMBIT DE L'EDIFICACIÓ.
TÈCNIC CONSULTOR CERTIFICAT EN PASSIVE HOUSE

C. dels Barres 21, Santa Coloma, Andorra la Vella · T. 720 975 · urcosa@urcosa.ad

www.urcosa.ad

Lerigraf SL

impressions (unipersonal)

IMPRESSIÓ OFFSET Oferim impressions de qualitat a un preu molt competitiu · Entreguem el producte acabat en menys de 24h · Capacitat de producció de fins a 50.000 exemplars/hora.

HEAT SET Treballem amb papers estucats d'entre 60 i 100 grams.

COLD SET Papers d'entre 42 i 80 grams, tipus premsa, millorats i offset.

DISSENY I MAQUETACIÓ Tot tipus de publicacions periòdiques i material publicitari.

31è

ANIVERSARI DE LA CONSTITUCIÓ D'ANDORRA

Els comuns de
les set parròquies
us desitgen una
bona festivit.

